

ПЕРЕВОДЧЕСКАЯ СТРАТЕГИЯ ПРИ ТРАНСЛЯЦИИ АНГЛОЯЗЫЧНОГО ТЕКСТА НА БЕЛОРУССКИЙ ЯЗЫК

М.М. Ходос, 2 курс

Научный руководитель – А.А. Гладкова, к.фил.н., доцент

Витебский государственный университет имени П.М. Машерова

Англосаксонская эпическая поэма «Песнь о Боевульфе» – одно из величайших произведений средневековой литературы, которое вобрало в себя древние скандинавские мифы и легенды. Поэма является фундаментом английской литературы и переведена на многие языки [2]. В данной статье мы рассмотрим вариант перевода фрагмента поэмы на белорусский язык и его особенности.

Актуальность исследования определяется тем, что полного перевода поэмы на белорусский язык нет. Цель нашего исследования – определить переводческую стратегию при трансляции англоязычного текста на белорусский язык на примере англосаксонской поэмы «Песнь о Беовульфе».

Материалы и методы. Материалом послужил текст поэмы «Песнь о Беовульфе» на английском языке.

Результаты и их обсуждение. Нами была переведена двенадцатая глава поэмы, в которой рассказывается о победе Беовульфа над злым чудовищем Гренделем. При переводе мы постарались как сохранить общую атмосферу фрагмента, так и адаптировать текст для белорусскоязычного читателя. Например, большое внимание уделено переводу слов, описывающих Гренделя: в английском тексте часто встречаются такие слова, как *'the scather', 'the ill one', 'the monster', 'the fell one'* и т.п. [1], которые мы переводили схожими по смыслу белорусскими аналогами «*пачвар*», «*монстар*», «*мярзотнік*», «*знішчальнік*».

Особенностью рассматриваемого фрагмента является то, что Грендель достаточно сильно гиперболлизирован неизвестным автором поэмы для подчёркивания силы Беовульфа, который с лёгкостью победил мощного противника. Эта победа была относительно лёгкой по сравнению с последующими сражениями с матерью Гренделя и драконом. Поэма полна натуралистических описаний, например, в одной из сцен Грендель съедает воина: *'bit his bone-coffer'* (дословно: «*раскусил*

скелет»), *'drank blood a-streaming'* («выпил кровь, текущую ручьём»), *'every whit eaten, to hands and feet even'* («съел целиком, вплоть до рук и ног») и т.д. [1]. Эту сцену мы постарались передать соответственно атмосфере, созданной в английском тексте: «*косткі хрусцелі*», «*крывёю пралітай ён запіваў чалавечае мяса*», «*кожны кавалак ахвяры забітай*» и т.п.

Фрагмент поэмы «Песнь о Беовульфе» в переводе на белорусский язык:

І выйшаў з балота, схаваны туманам,
Несучы гнеў Божы, той вылюдак Грэндэль.
Знішчальнік, мязотнік, ён марыў падманам
У лапах сваіх мець усё чалавецтва.
Ён краўся скрозь пышнасьць да віннага склепа:
Сапраўдны палац, усе ў золаце сцены.
І трэба прызнаць: быў не першы раз гэта,
Да Хродгару зноў прабіраўся ён ценом.
Ніколі ў жыцці, ні раней і ні потым
Не бачыў ён воінаў, вартых сябе.
Тады заявіўся ў дом пачвар подлы
І за дзвярыма гук лап праскрыпеў.
Дотык адзін – і зламаны затворы.
Страшны і моцны ў гневе быў ён.
І вось гэты д'ябал стаіць на парозе,
Падлога крышыцца, бо ён робіць крок.
Ішоў і ішоў, а вочы гарэлі
Бязлітасным, лютым, страшэнным агнём.
Убачыў, што ў доме тым спіць апалчэнне
Мужчын-змагароў, а яму хоць бы што!
Громам гучаў толькі злы яго смех...
Ён намячаў, што, калі прыйдзе дзень,
Ён страшэнна, як монстар, ўсіх гэтых людзей
Знішыць, загубіць, дакончыць, заб'е.
І вось час настаў, каб насыціцца ўдасцаль
Той ноччу крыві і не прагнуць навек.
Але назіраў за бядой погляд востры:
Сваяк Хігелака, храбрэц-чалавек,
Страху не ведаў з усіх толькі ён.
Нелюдзь, аднак жа, не думаў марудзіць,
З месца сарваўся адзіным рыўком,
Ваяўніка абудзіў, каб замучыць.
Косткі хрусцелі, крывёю пралітай
Ён запіваў чалавечае мяса.
Кожны кавалак ахвяры забітай
Пасмакаваў, праглынуў не адразу.
Скончыў з адным, падышоў да другога,
Лапы цягнуў, каб парушыць спакой.
Паквапіўся гад на байца маладога,
З намерамі злымі ўчапіўся ў яго.
Раптам адчуў ліхадзеяў начальнік,
Што ўрэшце сустрэў у Мідлгардзе таго,
Хто сілай ісці мог яму ў параўнанне.
Такіх моцных рук ён не бачыў дагэтуль.
Пачвара ў жаху, але позна бегчы,
Хацеў бы ў цемру вярнуцца - дарэмна,
Не можа ніяк! Ракавая сустрэча!
Страшнае здарыцца ў гэтых харомах!

Адважны і мужны баец Хігелака,
 Сваёй стойкай вернасцю клятвай вядомы,
 Узяў лапу і сціснуў да болю без страху.
 Злыдзень адпрэчыў, герой жа – ні з месца,
 Д'ябал хацеў уцячы, ды хутчэй бы,
 У цемры балот сваіх швэндацца вечна,
 Але гэты воін усё ж быў мацнейшы!
 З хваткі жалезнай не вырвацца злыдню!
 Схібіў ён сам, што ішоў у Хеарот!
 Грымелі харомы, у напружанні былі
 Слугі і воіны, Дацкі народ.
 Забыта ўсё, бо счапіліся ў гневе
 Два ваяра. І ледзь выстаяў дом,
 Ад жорсткіх баёў ён б зламаўся напэўна,
 Але не так проста быў зроблены ён.
 Выдатны будынак, трывалы і моцны,
 Усё змацавана вузламі з жалезу,
 Бачна было, які дойдзі меў вопыт.
 Але падчас бітвы тут рэчы ляцелі
 Каштоўныя нават, як мне заяўлялі.
 Не ведалі і наймудрэйшыя з роду,
 Што велічны і ўвянчаны рагамі
 Дом той зламаць здольна толькі прырода,
 Адолее толькі агонь гэту вежу
 І ў дыме чакае яе забыццё.
 А даны не вераць, што ворага зверглі,
 Таго, хто так доўга бурыў ім жыццё!
 Чуўся тужлівы мярзотніка вой,
 Апошнюю песню скуголіў пачвар,
 Ганебна прайграў ён з тым волатам бой
 Над ім без складанасцяў верх атрымаў
 Той чалавек, наймацнейшы з людзей,
 У дзень сваёй славы, у той даўні дзень.

В заключение стоит отметить, что представленный вариант перевода фрагмента англосаксонской эпической поэмы «Песнь о Беовульфе» на белорусский язык провоцирует дальнейшее обсуждение вопросов, касающихся межъязыковой переносимости и культурных особенностей оригинала. Результаты данного исследования могут послужить основой для дальнейших исследований в области литературного перевода.

Список использованных источников

1. Wikisource: The Tale of Beowulf/Chapter 12 : [сайт]. – URL: https://en.wikisource.org/wiki/The_Tale_of_Beowulf/Chapter_12. – Текст : электронный.
2. История литературы страны изучаемого языка (английский) : учебно-методический комплекс по учебной дисциплине для специальностей: 1-21 05 06 Романо-германская филология, 1-02 03 04 Русский язык и литература. Иностранный язык (английский) / сост.: А. А. Гладкова [и др.] ; Учреждение образования "Витебский государственный университет имени П. М. Машерова", Фак. гуманитаристики и языковых коммуникаций, Каф. литературы. – Витебск : ВГУ имени П. М. Машерова, 2023. – 155, [1] с. URL: <https://rep.vsu.by/handle/123456789/36668>